

Гринь А.В.

Бояринова К.О.

канд. екон. наук., доцент
ORCID ID: 0000-0001-5879-2213

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОГОСПОДАРСЬКИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

THE FEATURES OF MANAGEMENT OF GENERAL ECONOMIC COSTS OF ENTERPRISES ON THE BASIS OF A SYSTEMATIC APPROACH

Управління загальногосподарськими витратами на основі системного підходу має велике значення для підприємства оскільки системність та систематичність їх планування та контролювання забезпечує ефективність результатів діяльності. Проаналізовано основні принципи системного підходу та розглянуто його особливості. Досліджено методи зменшення загальногосподарських витрат на засадах системного підходу. Запропоновано способи зменшення загальногосподарських витрат на підприємстві. Розглянуто основи управління загальногосподарськими витратами орієнтовані на сучасне підприємництво. Основною метою роботи є обґрунтування доцільності управління загальногосподарськими витратами підприємства, виявлення тих витрат, які можуть бути зменшені, та пропозиція заходів з реалізації таких дій.

У статті розкрито особливості управління загальногосподарськими витратами підприємства на основі системного підходу. Сформувано рекомендації щодо зменшення загальногосподарських витрат підприємства на засадах системного підходу, а саме структуризація та реорганізація апарату управління, з урахуванням функцій управління, які можуть бути нівельовані або об'єднані, зміни застарілої техніки, яка постійно підлягає ремонту новою, впровадження заходів ощадливого та економного виробництва, утеплення приміщень тощо, вдосконалення логістики, а також застосовувати якісніші матеріали та досконаліше планувати виробничі процеси.

Ключові слова: загальногосподарські витрати, апарат управління, альтернативний шлях, системний підхід, вторинна переробка.

The management of generic costs based on a systematic approach, is important for the enterprise, since the systematic planning and control of them ensures the effectiveness of the outputs. The basic principles of the system approach are analyzed and its features are considered. The methods of reduction of general economic expenses on the basis of the system approach are investigated. The ways of reduction of total production costs in the enterprise are offered. The basics of management of total production costs are considered based on modern entrepreneurship. The main purpose of the work is to justify the expediency of managing the total production costs of the enterprise, identifying those costs that can be reduced, and proposing measures for the implementation of such actions.

The article deals with the features of management of general economic expenses of the enterprise on the basis of the system approach. The recommendations for reduction of total production costs of the enterprise are based on the system approach, namely, the structuring and

reorganization of the management apparatus, taking into account management functions that can be leveled or merged, changes in obsolete equipment, which are constantly subject to repair by a new one, implementation of measures of economical and economical production, insulation of premises, etc., improvement of logistics, and also use of higher-quality materials and better planning of production processes.

Keywords: general production costs, management apparatus, alternative way, system approach, recycling.

Вступ. У сучасних умовах зміни економічних тенденцій щодо зростання витрат на виробництво продукції та надання послуг, управління загальногосподарськими витратами підприємства набуває особливої значущості, що потребує застосування системного підходу, на основі якого забезпечуватиметься їх регулювання.

Питаннями щодо регулювання та контролювання витрат знаходять своє відображення в дослідженнях науковців, зокрема О.В. Олійник проаналізовано основні принципи системного підходу [1], Д. В. Шинкаренко та Г.Г. Осадча дослідили основні можливості зменшення загальновиробничих витрат [2], О. Р. Ласкавий розглянув основи управління загальновиробничими витратами на сучасних підприємствах [3]. Узагальнюючи вчення дослідників було складено рекомендації для прибуткового функціонування підприємства шляхом зменшення загальновиробничих витрат на основі системного підходу.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування доцільності та розкриття особливостей управління загальновиробничими витратами підприємства на основі системного підходу, виявлення тих витрат, які можуть бути зменшені, а також розроблення заходів з реалізації таких дій.

Методологія. У статті було використано такі методи дослідження: логічного узагальнення, синтезу, графічний, табличний.

Результати дослідження. За трактуванням науковців управління витратами полягає в розроблянні та реалізації управлінського впливу, що ґрунтується на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей [4]. Сутність системного підходу до управління полягає в формулюванні цілей та встановлення їхньої ієрархії, досягнення цих цілей шляхом порівняльного аналізу альтернативних шляхів та методів, а також всебічне оцінювання всіх можливих і планованих результатів діяльності [5]. Крім зазначеного застосування системного в управлінні загальновиробничими витратами визначається з урахуванням [6]:

- постановкою конкретних цілей зменшення витрат, і чим конкретніше вони будуть розглянуті, тим більша вірогідність у їх досягненні,
- виявленні та проаналізувати можливі альтернативних шляхів досягнення цілей;
- варіантності рішень відповідно кожній конкретній ситуації щодо регулювання загальногосподарських витрат, їх зменшення чи нівелювання;

- ефективного контролю загальновиробничими витратами за аналізу причин їх виникнення, особливо тих які мають системних характер.

Відповідно до визначеної структури основних принципів системного підходу Г. О. Патрин, найбільший вплив під час дослідження підприємства, має цілісність системи, динамічність та наявність керуючого параметра [7]. Тобто під час управління загальновиробничими витратами необхідно враховувати цілісність у формування витрат, що свідчить про наявність комплексу економічних ресурсів які їх визначають, наявність змінності витрат, у разі варіативності внутрішніх та зовнішніх економічних тенденцій, а також можливість керованого впливу на витрат через їх оптимізацію. Поєднуючи змістовність управління витратами та принципи системного підходу, управління загальновиробничими витратами має здійснюватись насамперед шляхом їх систематизації для подальшого комплексного аналізу. Система управління загальновиробничими витратами підприємства має ґрунтуватися на традиційних та новітніх формах і методах їх контролювання. Науковці до таких методів управління відносять: центри відповідальності та облік витрат на всіх рівнях, тобто здійснення контролю по підрозділам окремо та підприємству в цілому задля забезпечення прозорості витрат та адекватності їх несення в контексті отриманих прибутків, а також розробку ефективної системи документообігу, що дозволяє отримати об'єктивну та оперативну інформацію по всім виробничим, господарським, комерційним, адміністративним підрозділам підприємства [8]. Важливість основних принципів системного підходу наведено на рисунку.

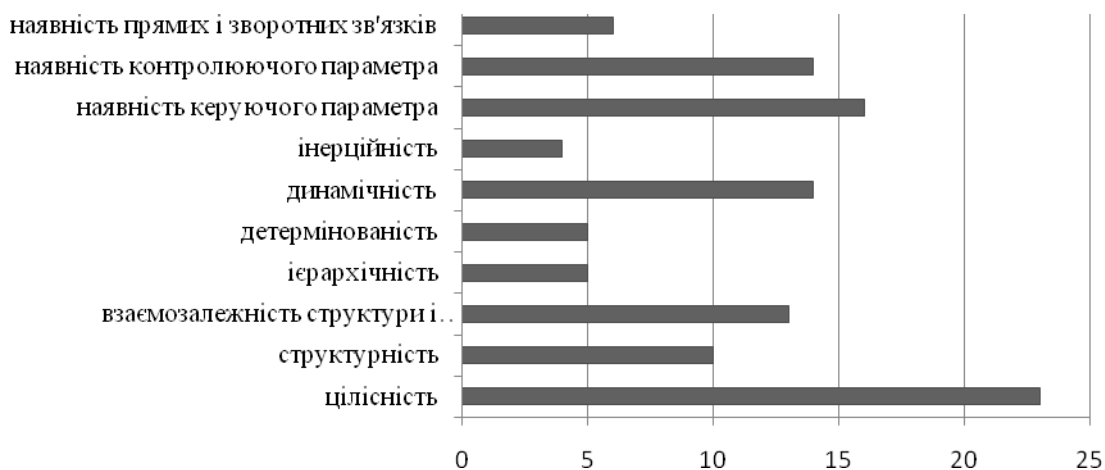

Рисунок – Важливість основних принципів системного підходу, %.

Джерело: [7]

Управління загальновиробничими витратами на вітчизняних підприємствах відрізняється меншою активністю ніж змінними. В основному аналізуються вже кінцеві результати діяльності або фінансово-економічні показники, до яких входять такі витрати. Вивчення поведінки загальновиробничих витрат за їх складовими елементами чітко показує, що

їхня реакція на різні фактори впливу – неоднакова [9]. Одні витрати змінюються майже адекватно щодо збільшення чи зменшення обсягу виробництва, інші ж залишаються незмінними протягом доволі значного діапазону кількості виробленої продукції [6]. Звісно, постійні витрати також можуть змінюватися з роками із за змін у виробництві, інфляції, тощо, але особливістю є те, що вони є більш сталими та в цілому залежать від змін у системі, а не самі по собі [9]. Однак, ряд загальновиробничих витрат може підлягати управлінському впливу щодо їх зменшення на системній основі, зокрема оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо може корегуватися за рахунок структуризації та реорганізації апарату управління, з урахуванням функцій управління, які можуть бути нівельовані або об'єднанні (табл.).

Таблиця – Загальновиробничі витрати підприємства, що можуть підлягати зменшенню

Стаття загальновиробничих витрат	Заходи з управління витратами
Оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо	Структуризація та реорганізація апарату управління, з урахуванням функцій управління, які можуть бути нівельовані або об'єднанні
Витрати на утримання основних засобів і інших необоротних активів загальновиробничого призначення	Заміна застарілої техніки, яка постійно підлягає ремонту новою
Витрати на утримання виробничих приміщень (оплата комунальних послуг)	Застосування заходів ощадливого та економного виробництва, утеплення приміщень тощо
Утримання і ремонт будівель	Здавати в оренду будівлі, продати зайві
Витрати на внутрішньозаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади;	Удосконалити внутрішню логістику
Нестача втрати від псування матеріальних цінностей у цехах	Застосовувати якісніші матеріали
Оплата простоїв	Досконаліше планувати виробничі процеси

Складено авторами з урахуванням [10]

Витрати на утримання основних засобів і інших необоротних активів загальновиробничого призначення можуть змінюватися за рахунок зміни застарілої техніки, яка постійно підлягає ремонту новою. Витрати на утримання виробничих приміщень (оплата комунальних послуг) за рахунок застосування заходів ощадливого та економного виробництва, утеплення приміщень тощо

Будівлі, які утримуються доцільно здавати в оренду та продавати зайві. Витрати на внутрішньозаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади можна зменшити шляхом удосконалення логістики. Щоб уникнути нестачі

втрати від псування матеріальних цінностей у цехах доцільно застосовувати якісніші матеріали. Для того щоб оплачувати пристрої слід досконаліше планувати виробничі процеси.

В останні роки можна прослідкувати тенденцію до зростання загальновиробничих витрат виробництва, що зумовлено підвищенням вартості комунальних послуг, рівня заробітної плати та податковим навантаженням на підприємців щодо соціальних відрахувань. Це зумовлює пошук нових шляхів системного відслідковування зростання витрат за іншими статтями для забезпечення рентабельного функціонування підприємства. Все більше постає необхідність у запровадженні процесів безвідходного виробництва з використанням вторинної сировини. Тільки злагоджена система управління витратами буде працювати досконально і забезпечить підприємству вийти на новий рівень розвитку та скоротити загальновиробничі витрати таким чином, щоб якість та кількість продукції залишилася незмінною, або збільшилася.

Отже, для оптимізації загальновиробничих витрат на виробництві, використовуючи саме системний підхід, перш за все необхідно розуміти на що витрачаються кошти та як фактори їх утворення взаємодіють між собою. Так як системний підхід передбачає комплексний аналіз, отже й зменшення їх має відбуватися за ключовими статтями, на які можна вплинути змінюючи їх пріоритетність. Найбільш логічним буде оптимізувати непередбачувані витрати шляхом покращення якості виробництва.

Висновки. Таким чином підприємствам доцільно зменшувати загальновиробничі витрати на засадах системного підходу. Система управління загальновиробничими витратами на підприємстві має ґрунтуватися на традиційних та новітніх формах і методах їх контролювання та управління. Метою підприємства є зменшення загальновиробничих витрат з метою збільшення прибутковості. Для цього перш за все потрібно структурувати та реорганізувати основний апарат управління, змінювати або модернізувати застарілу техніку для зниження витрат на ремонт, а також впровадити заходи ощадливого та економного виробництва, покращуючи якість виготовленої продукції. Корисним також буде вдосконалити логістику та планування виробничих процесів. Використовуючи системний підхід до управління загальновиробничими витратами, вплив на їх формування, регулювання та зменшення має бути комплексний, з урахуванням можливості їх зміни новітніми методами управління.

Література:

1. Олійник О.В. Системний підхід до розвитку економічного аналізу. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 2 (44). С. 116–129.
2. Шинкаренко Д.В., Осадча Г.Г. Особливості обліку та розподілу загальновиробничих витрат. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 838–843.
3. Ласкавий О.Р. Комплексні витрати як об'єкт обліку та аналізу. *Економіка і регіон*. 2014. № 2 (45). С. 68-74.

4. Попов О. Управління витратами. Економічна енциклопедія: У 3-х томах. Т. 3. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
5. Дідур К. М. Системний підхід до управління підприємством та персоналом підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1079>
6. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
7. Патрин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства. *Фінанси України*. 2004. № 11. С. 124-135.
8. Артамонова Н.С., Доба Н.М. Впровадження сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентних переваг. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 3 (8). С. 16-21. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n3.html>
9. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: Навч. Посіб. Житомир: ЖІТІ, 2001. 440 с.
10. Загальновиробничі витрати – враховуємо і розподіляємо. *Дебет-Кредит*. 2005. №30. URL: <https://dtkr.com.ua/show/1cid0882.html>